

І.І.Старченко, П.І.Ткаченко, С.О.Білоконь

**Морфологічна характеристика зобно-глоткової протоки як можливого
ембріонального джерела розвитку серединних кіст шиї**

ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія» (м. Полтава)

Попри те, що на сьогодні достойменно встановлено, що серединні кісти шиї (СКШ) є дизонтогенетичними утвореннями, і в теперішній час серед науковців відсутня єдина думка стосовно ембріональних джерел їх розвитку. Так, переважна більшість дослідників пов'язує походження СКШ з персистенцією щито-язичної протоки, однак частина вчених не виключає можливості їх розвитку із зобно-глоткової протоки (ЗГП).

Метою нашого дослідження стало вивчення будови ЗГП та співставлення отриманих результатів з даними щодо будови епітеліальної вистилки СКШ.

Робота виконана на головних частинах 10 плодів людини 18-20 тижнів гестації. Для вивчення топографії і будови ЗГП використовували гістотопографічні шліфи їх язиків з наступним виготовленням з них напівтонких зрізів, забарвлених поліхромним барвником за власною оригінальною методикою.

Результати дослідження показали, що на 18-20 тижнях внутрішньоутробного періоду розвитку людини на гістотопографічних шліфах язиків ЗГП зазвичай представлена системою вистелених епітелієм протокових розгалуджень різного діаметру, розташованих в ділянці кореня язика, а клітинний склад слизової оболонки її епітелія різниться у розгалудженнях різних розмірів. Так, в більших з них слизова оболонка вкрита багаторядним поліморфнофункціональним епітелієм, який дещо нагадує епітелій дихальних шляхів. Серед його клітинних елементів завжди зустрічалися досить великі, витягнуті епітеліоцити з війками на апікальній поверхні; дещо рідше – епітеліоцити, подібні за формою та розміром до попередніх, але без війок; базальні клітини, апікальна поверхня яких не досягає просвіту протокових структур. В дрібних розгалудженнях ЗГП клітинний склад епітелія дещо нагадував такий в дрібних міждолькових вивідних протоках великих слинних залоз. Зокрема, в ньому чітко простежувалось двошарове росташування клітин:

внутрішній шар – епітеліоцити призматичної форми, а зовнішній – клітинні елементи, подібні міоепітеліоцитам.

В свою чергу, згідно літературних даних і результатів наших власних попередніх досліджень, епітеліальна вистилка СКШ в типових випадках представлена багато- або одношаровим плоским епітелієм, що, як відомо, може розвиватися шляхом метаплазії з війчастого, особливо в умовах хронічного запального процесу, морфологічні ознаки якого досить часто зустрічаються в стінці СКШ. В той же час, деякі дослідники вказують на наявність в стінках СКШ ділянок війчастого епітелія та окремих структур, що за будовою нагадують щитоподібну залозу або малі слинні залози.

Таким чином, результати проведеного дослідження підтверджують думку про те, що зобно-глоткова протока може розглядатися як ймовірне ембріональне джерело розвитку серединних кіст шиї у людини.